

I N L E D N I N G .

Vid Sörmlands Spelmansförbunds årssammanträde 1936 väcktes förslag, att förbundet skulle gå i författning om insamling och tillvaratagande av landskaps ännu förefintliga folkmelodier, och medel anslogs till förslaget fullföljande. Det gällde först och främst de melodier, som kommo till användning och voro i bruk under 1800-talet, såsom polskor, valser, brudmarscher, gånglåtar och visor etc. Men även nykomponerade låtar, vilka tillkommit under senare år som ett resultat av det nyvaknade intresse för folkmusiken, vilket särskilt bland de yngre spelmännen tagit sig uttryck i ett avsevärt antal goda kompositioner i folklig stil - vartill Spelmansförbundet genom sin året förut anordnade lättävling icke minst bidragit - ingick i uppdraget. Detta lämnades åt undertecknad och kunde - tack vare förbundets goda organisation och ett effektivt stöd av dess styrelse och enskilda medlemmar - under en två månaders resa i landskapet fullföljas och bringas till slut.

Södermanland har förut - kanske mer än något annat landskap - varit föremål för insamling av folkmelodier. Utom A.G. Rosenbergs år 1876 utgivna publikation: "160 polskor, visor och danslekar från Södermanland", vilken 1879 åtföljdes av ännu en samling, vari ingick ett antal melodier från Sörmland, har även Bagge samlat och utgivit ett antal sörmlandslåtar. K.P. Lefflers "Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria", utgivet år 1900, innehåller omkring 270 melodier, och Nils Dencker har under senare år för Upsala Landsmålsarkiv upptecknat ett avsevärt antal - närmare tusentalet melodier. Svenska Låtars Sörmlandsdel, utgiven 1934, innehåller 207 melodier, därav ett nittiotal av Denckers ovan nämnda samling.

Föreliggande samling består av 726 melodier, varav ett sjuttiotal utgöres av meddelarnas egna kompositioner. Melodierna äro direkt upptecknade efter meddelarnas föredrag med undantag av ett mindre antal i registret redovisade låtar, som avskrivits från förut noterade sådana. Därtill kommer ett antal av cirka 200 melodier, vilka avskrivits ur handskrifter, som för ändamålet ställts till Spelmansförbundets förfogande.

I det upptecknade materialet ingår ett hundratal varianter av förut upptecknade och kända melodier. Dock har ej medtagits sådana, som ej skilja sig i ett eller annat avseende från förut kända versioner, men det har varit upptecknaren angeläget att med samlingen införliva sådana varianter, som på samma gång de ge en bild av spelmännens individuella musikaliska uppfattning, även bidra till kännedomen om en melodis vandring och geografiska utbredning.

I materialet intager polskan främsta rummet. Större delen utgöres av åttondelspolskor, vilka under skilda namn, såsom hambo, hambopolska och polkett - i vissa delar av sydliga och sydöstra Sörmland gick denna melodityp under den missvisande rubriken polka - förekomma i hela landskapet. Sextondelspolskan däremot förekommer mera sparsamt. Den synes vara rikast företrädd i sydliga och östra delarna av landskapet, där ett jämförelsevis stort antal sådana upptecknades, men även i vissa socknar i mellersta och västra delarna, närmare bestämt Taxinge och Floda, funnos goda och representativa polskor av denna typ, varav många notoriskt härstamma från 1700-talet.

Valsen, såväl den äldre s.k. gammalvalsen som den av wienervalstypen influerade, synes, i likhet med marschen och gånglåten, vara jämnt fördelad i hela landskapet.

Till många av melodierna ha text meddelats. Detta gäller isynnerhet visor och en del äldre sångpolskor, men även valser och gånglåtar äro ibland försedda med text. Om än några av dessa ha ett kraftigt språk, mindre lämpligt för publicering, har upptecknaren ansett det av vikt, att de blivit bevarade.

Redigeringen har skett efter samma principer, som följts i Svenska Låtar. Korta biografier över spelmännen och meddelarna ha medtagits, och låtarna ha framlagts så som de av dessa utfördes. Uppgifter om sagesmännen och melodierna - där sådana erhållits - åtfölja arbetet, och hänvisningar till förut publicerade låtar ha, i den mån upptecknaren haft tillgång till sådant material, införts.

Stockholm i december 1936

Olof Andersson.